

Vítězství a osvobození 1945, Jan Němeček, Petr Prokš, Emil Voráček (eds.), Historický ústav, Praha 2019, 304 stran textu a 8 stran obrazové přílohy

Vítězství a osvobození: pro Československo dvě nerozlučně související podstaty roku 1945. Na jedné straně vítězství spojeneckých mocností nad nacistickým Německem, jejichž nedílnou součástí bylo i Československo, a to nikoliv jako pasivní účastník, nýbrž aktivně prostřednictvím své zahraniční armády – ať na Východě, ať na Západě či na Středním východě – a také hnutím odporu v okupované vlasti. Tou druhou podstatou bylo znovuzískání svobody po šestileté nacistické okupaci. Občané Československa se ocitli na prahu svobody, kdy mohli znovu začít rozhodovat o dalším osudu svého státu. O tom všem hovoří předkládaná kniha, kde na jedné straně hodnotí z různých úhlů pohledu konec druhé světové války historikové z Ruské federace, USA či Německa, a na straně druhé pak čeští historikové předkládají analýzy československého vývoje v mnoha aspektech souvisejících s koncem války. Komparacemi s vývojem v dalších evropských státech se zamýšlejí nad alternativami poválečného vývoje Československa, který byl ukončen únorovým převratem 1948. To však ale nikdo z těch, kdo házeli šeríky svým osvoboditelům, ať z řad sovětské, americké, rumunské, polské a také československé armády, ještě netušili. Květen 1945 byl rozhodně i pro občany Československa měsícem nových nadějí. Nadějí na návrat ke svobodnému životu ve svobodné vlasti, kterého se však více jak 340 000 z nich nedožilo a desetitisíce dalších se jen pomalu shledávaly se svými blízkými, přeživšími hrůzy koncentračních táborů a nucené práce. Všichni, ať žijící přímo pod nacistickým protektorátem, nebo navrátilivší se s jednotkami československé zahraniční armády a politického exilu, zůstali navždy poznamenáni válkou.